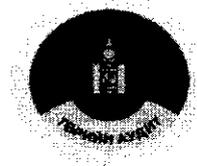

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Аудитын код: ХӨА-2023/82/НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас:
www.audit.mn

Мөрөн сум
2023 он

Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга,
тэргүүлэх аудитор: А.Эрдэнэбаатар
Утас: 88883317 Цахим хаяг: erdenebaatara@audit.gov.mn
Аудитын менежер: Б.Тэгшдэлгэр Утас: 99089114 цахим
хаяг: teqshdelgerb@audit.gov.mn
Ахлах аудитор: Б.Давааням
Утас: 92113932 Цахим хаяг: davaanyamb@audit.gov.mn
Аудитор: Л.Мөнх-Оргил
Утас: 99039344 цахим хаяг: orgil.ikhuul@gmail.com

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

1. Аудитын санал дүгнэлт	3
Асуудлыг онцолсон хэсэг.....	3
2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл	5
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан.....	5
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан.....	6
2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан.....	7
2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан.....	8
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан.....	10
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан.....	11
3. Аудитын тайлан	12
3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа.....	12
3.2 Байгууллагын гадаад дотоод орчин.....	12
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал.....	12
3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд.....	13
3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв.....	13
4. Аудитын тайлан	15
4.1 Ерөнхий зүйл.....	15
4.2 Материаллаг байдал.....	16
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт.....	16
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал.....	16
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт.....	16
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт.....	17
4.5.1 Завсрын аудитын талаар.....	17
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал.....	17
5. Аудитын илрүүлэлт	17
5.1 Залруулсан алдаа.....	17
5.2 Төлбөрийн акт.....	17
5.3 Албан шаардлага.....	18
5.4 Зөвлөмж.....	18
6. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл	18

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

АЗДТГ-ын байр, А корпус 3 давхар,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120
Утас/факс: 7038 3793, Цахим шуудан: khuvsgul@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

2023.02.24 № 01/113
танай _____-ны № _____-т

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ХАНХ СУМЫН
ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН
ДАРГА Б.БААСАНСҮРЭН ТАНАА

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, шалгагдагч этгээдээс хараат бус, аудиторовын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Тайлант онд Аймгийн Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 211.7 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгө, Сумын 2021 оны Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр 85.5 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгө, Сумын 2022 оны Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр 183.8 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг тус тус шилжүүлэн авсан байна. Төсвийн хөрөнгөөр 3.8 сая төгрөгийн техник хэрэгсэл худалдан авч нийт 484.8 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг хүлээн авч бүртгэсэн байна.

Аудитын гол асуудал

Санхүүгийн тайлангийн төлөвлөлтийн шатанд тооцсон эрсдэлийн хүрээнд нэмэлт төсвийн гүйцэтгэл, үндсэн хөрөнгө, бараа материал, урсгал зардал хянаж үзээд 90.6 сая төгрөгийн алдааг аудитын хугацаанд залруулж, Санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг бэлтгэхдээ Төсвийн тухай хуулийн 54.4, 54.5-т заасан бүрэлдэхүүнийг хангаж ирүүлэх зөвлөмжийг хүргүүлж байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Засаг даргын Тамгын газрын дарга нь сумын Засаг даргатай 2022 онд хэрэгжүүлэх гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө байгуулж, хэрэгжилтийг 94 хувьтай биелүүлэн ажилласан байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР

2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	116,297,890.73	106,129,746.69
33	АВЛАГА	33,970,475.85	26,097,201.81
33100	Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	547,834.79	206,089.81
335	Бусад авлага	33,422,641.06	25,891,112.00
3351	Байгууллагаас авах авлага	1,121,319.06	1,000,000.00
3352	Хувь хүмүүсээс авах авлага	32,301,322.00	24,891,112.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	82,327,414.88	80,032,544.88
351	Түүхий эд материал	4,072,200.00	4,072,200.00
35110	Тусгай зориулалттай материал	4,072,200.00	4,072,200.00
354	Хангамжийн материал	60,027,214.88	57,732,344.88
35410	Бичиг хэргийн материал	3,410,620.00	4,321,400.00
35420	Аж ахуйн материал	20,168,444.00	20,868,444.00
35440	Түлш, шатах тослох материал	26,509,250.88	22,136,800.88
35450	Барилгын засварын материал	405,000.00	405,000.00
35470	Бусад хангамжийн материал	9,533,900.00	10,000,700.00
35600	Мал амьтад	18,228,000.00	18,228,000.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	993,819,913.67	1,347,131,655.88
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	993,819,913.67	1,347,131,655.88
392	Биет хөрөнгө	986,604,246.98	1,340,457,655.88
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	934,716,985.00	1,287,856,296.00
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-245,906,230.59	-320,218,579.83
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	148,994,800.00	293,458,518.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-117,389,904.36	-133,455,430.06
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	55,779,764.60	84,304,472.00
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-15,812,633.55	-27,041,274.96
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	64,797,201.00	64,367,201.00
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-8,131,290.87	-17,605,213.20
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	89,000,000.00	114,000,000.00
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	-13,444,444.20	-18,416,666.38
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	100,950,000.00	33,700,000.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-6,950,000.05	-20,491,666.69
393	Биет бус хөрөнгө	7,215,666.69	6,674,000.00
39301	Програм хангамж	3,810,000.00	2,930,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-3,268,333.31	-2,930,000.00
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	6,674,000.00	6,674,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	1,110,117,804.40	1,453,261,402.57
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	00.00	745,742.36
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	00.00	745,742.36
413	Өглөг	00.00	745,742.36
41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	00.00	675,742.36
4136	Бусад өглөг	00.00	70,000.00
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	00.00	70,000.00
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	1,110,117,804.40	1,452,515,660.21
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	1,110,117,804.40	1,452,515,660.21
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	759,000,860.17	759,000,860.17
51101	Өмч: - төрийн	759,000,860.17	759,000,860.17

512	Хуримтлагдсан үр дүн	-18,699,456.46	323,698,399.35
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	-18,699,456.46	-26,199,456.46
51220	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	349,897,855.81
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	369,816,400.69	369,816,400.69
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	1,110,117,804.40	1,453,261,402.57

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	491,706,471.00	887,850,501.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	139,752,289.00	481,084,101.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	139,752,289.00	481,084,101.00
120001	Хувьцааны ногдол ашиг	4,606,000.00	00.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	135,146,289.00	481,084,101.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	35,000.00	00.00
1200043	Урьд оны үлдэгдэлээс санхүүжих	69,910,600.00	00.00
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	65,200,689.00	481,084,101.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	351,954,182.00	406,766,400.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	2,917,482.00	3,031,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	2,672,482.00	2,436,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	245,000.00	595,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	349,036,700.00	403,735,400.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	349,036,700.00	403,735,400.00
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	460,642,885.86	537,825,978.55
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	460,642,885.86	537,825,978.55
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	456,387,252.34	503,311,906.02
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	227,156,447.13	231,007,751.39
210101	Үндсэн цалин	227,156,447.13	192,940,199.68
210102	Нэмэгдэл	00.00	30,420,281.71
210104	Урамшуулал	00.00	7,647,270.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	29,795,604.50	27,100,009.52
210201	Тэтгэврийн даатгал	20,697,223.57	17,134,437.57
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,267,106.03	2,748,862.41
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,813,684.55	1,965,664.95
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	452,581.29	503,522.08
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,565,009.06	4,747,522.51
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	27,423,750.00	27,994,150.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	7,300,000.00	4,899,173.52
210302	Түлш, халаалт	20,123,750.00	19,644,450.00
210303	Цэвэр, бохир ус	00.00	3,450,526.48
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	56,485,628.20	53,444,599.94
210401	Бичиг хэрэг	9,461,679.00	11,229,220.00
210402	Тээвэр, шатахуун	33,087,840.20	31,005,280.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,148,129.00	3,619,999.94
210404	Ном, хэвлэл	00.00	280,000.00

Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	10,787,980.00	7,310,100.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	5,839,000.00	00.00
210604	Урсгал засвар	5,839,000.00	00.00
2107	Томилолт, зочны зардал	2,690,000.00	5,500,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,690,000.00	5,500,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	7,136,673.00	10,820,174.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	5,666,693.00	8,407,400.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	122,148.00	165,000.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	103,948.00	61,974.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	55,000.00	00.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	788,000.00	1,075,000.00
210807	Газрын төлбөр	400,884.00	1,110,800.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	99,860,149.51	147,445,221.17
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	5,053,000.00	15,199,529.02
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	37,500.00	800,000.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	94,769,649.51	131,445,692.15
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	4,255,633.52	34,514,072.53
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	2,000,000.00	17,821,094.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	00.00	17,321,094.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,000,000.00	500,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	2,220,633.52	16,692,978.53
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	2,220,633.52	16,692,978.53
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	35,000.00	00.00
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	35,000.00	00.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	31,063,585.14	350,024,522.45
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	00.00	126,666.64
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	00.00	126,666.64
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	00.00	-126,666.64
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	31,063,585.14	349,897,855.81

2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
C01	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	759,000,860.17	369,816,400.69	-155,219,019.78	973,598,241.08
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	759,000,860.17	369,816,400.69	-155,219,019.78	973,598,241.08
C07	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	-6,852,021.82	-6,852,021.82
C08	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	759,000,860.17	369,816,400.69	-18,699,456.46	1,110,117,804.40

Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	759,000,860.17	369,816,400.69	-26,199,456.46	1,102,617,804.40
D08	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	349,897,855.81	349,897,855.81
D09	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	759,000,860.17	369,816,400.69	323,698,399.35	1,452,515,660.21

2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	421,899,782.00	406,766,400.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	69,945,600.00	00.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	69,945,600.00	00.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	69,945,600.00	00.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	35,000.00	00.00
1200043	Урьд оны үлдэгдэлээс санхүүжих	69,910,600.00	00.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	351,954,182.00	406,766,400.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	2,917,482.00	3,031,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	2,672,482.00	2,436,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	245,000.00	595,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	349,036,700.00	403,735,400.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	349,036,700.00	403,735,400.00
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	362,549,782.00	402,966,400.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	362,549,782.00	402,966,400.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	358,294,148.48	368,452,327.47
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	226,938,313.16	230,332,009.03
210101	Үндсэн цалин	219,940,811.26	189,693,298.34
210102	Нэмэгдэл	6,997,501.90	32,591,441.18
210104	Урамшуулал	00.00	8,047,269.51
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	30,640,892.32	27,531,544.50
210201	Тэтгэврийн даатгал	21,490,002.02	18,438,627.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,383,296.08	2,287,000.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,804,698.19	1,829,600.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	451,198.12	457,300.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,511,697.91	4,519,017.50
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	23,497,500.00	20,621,700.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	7,297,500.00	4,899,173.52
210302	Түлш, халаалт	16,200,000.00	12,272,000.00
210303	Цэвэр, бохир ус	00.00	3,450,526.48
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	39,918,129.00	49,564,099.94
210401	Бичиг хэрэг	7,445,000.00	12,070,000.00
210402	Тээвэр, шатахуун	23,534,200.00	26,284,000.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,144,129.00	3,619,999.94

Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210404	Ном, хэвлэл	194,800.00	280,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	5,600,000.00	7,310,100.00
2105	Нормативд зардал	700,000.00	700,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	700,000.00	700,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	4,000,000.00	00.00
210604	Урсгал засвар	4,000,000.00	00.00
2107	Томилолт, зочны зардал	2,732,000.00	5,500,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,732,000.00	5,500,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	12,646,814.00	10,402,974.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	11,011,782.00	7,990,200.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	122,148.00	165,000.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	120,000.00	61,974.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	55,000.00	00.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	937,000.00	1,075,000.00
210807	Газрын төлбөр	400,884.00	1,110,800.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	17,220,500.00	23,800,000.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	16,720,500.00	23,000,000.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	500,000.00	800,000.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	4,255,633.52	34,514,072.53
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	2,000,000.00	17,821,094.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	00.00	17,321,094.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,000,000.00	500,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	2,220,633.52	16,692,978.53
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	2,220,633.52	16,692,978.53
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	35,000.00	00.00
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	35,000.00	00.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	59,350,000.00	3,800,000.00
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	59,350,000.00	3,800,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	59,350,000.00	3,800,000.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	59,350,000.00	3,800,000.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	59,350,000.00	3,800,000.00
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	-59,350,000.00	-3,800,000.00
7	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-	-
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)	-	-
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	-
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	-

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөгөөр/

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл				
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	403,735,400.0	387,567,421.5	16,167,978.5	96.0
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	403,735,400.0	387,567,421.5	16,167,978.5	96.0
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	385,914,300.0	369,746,327.5	16,167,972.5	95.8
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	237,172,700.0	230,332,009.0	6,840,691.0	97.1
210101	Үндсэн цалин	206,323,700.0	189,693,298.3	16,630,401.7	91.9
210102	Нэмэгдэл	22,788,000.0	32,591,441.2	-9,803,441.2	143.0
210104	Урамшуулал	8,061,000.0	8,047,269.5	13,730.5	-00.2
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	28,587,800.0	27,531,544.5	1,056,255.5	96.3
210201	Тэтгэврийн даатгал	19,439,800.0	18,438,627.0	1,001,173.0	94.8
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,287,000.0	2,287,000.0	00.0	100.0
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,829,600.0	1,829,600.0	00.0	100.0
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	457,300.0	457,300.0	00.0	100.0
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,574,100.0	4,519,017.5	55,082.5	98.8
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	20,621,700.0	20,621,700.0	00.0	100.0
210301	Гэрэл, цахилгаан	7,050,000.0	4,899,173.5	2,150,826.5	69.5
210302	Түлш, халаалт	12,272,000.0	12,272,000.0	00.0	100.0
210303	Цэвэр, бохир ус	1,299,700.0	3,450,526.5	-2,150,826.5	265.5
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	48,590,100.0	48,590,099.9	00.1	100.0
210401	Бичиг хэрэг	12,000,000.0	12,000,000.0	00.0	100.0
210402	Тээвэр, шатахуун	25,400,000.0	25,400,000.0	00.0	100.0
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,600,000.0	3,599,999.9	00.1	100.0
210404	Ном, хэвлэл	280,000.0	280,000.0	00.0	00.0
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	7,310,100.0	7,310,100.0	00.0	100.0
2105	Нормативт зардал	700,000.0	700,000.0	00.0	100.0
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	700,000.0	700,000.0	00.0	00.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	3,800,000.0	3,800,000.0	00.0	100.0
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	3,800,000.0	3,800,000.0	00.0	100.0
2107	Томилолт, зочны зардал	5,500,000.0	5,500,000.0	00.0	100.0
210702	Дотоод албан томилолт	5,500,000.0	5,500,000.0	00.0	100.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	17,442,000.0	9,170,974.0	8,271,026.0	52.6
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	14,758,200.0	6,758,200.0	8,000,000.0	45.8
210803	Даатгалын үйлчилгээ	165,000.0	165,000.0	00.0	100.0
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	120,000.0	61,974.0	58,026.0	51.6
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	88,000.0	00.0	88,000.0	00.0
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,200,000.0	1,075,000.0	125,000.0	89.6
210807	Газрын төлбөр	1,110,800.0	1,110,800.0	00.0	100.0
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	23,500,000.0	23,500,000.0	00.0	100.0
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	23,000,000.0	23,000,000.0	00.0	00.0

Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	500,000.0	500,000.0	00.0	100.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	17,821,100.0	17,821,094.0	06.0	100.0
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	17,821,100.0	17,821,094.0	06.0	100.0
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	17,321,100.0	17,321,094.0	06.0	00.0
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	500,000.0	500,000.0	00.0	100.0
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	403,735,400.0	387,567,421.5	16,167,978.5	96.0
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	403,735,400.0	387,567,421.5	16,167,978.5	-04.0
132001	Орон нутгийн төсвөөс	403,735,400.0	387,567,421.5	16,167,978.5	-04.0
62	АЖИЛЛАГСДЫН ТОО	23.00	23.00	00.00	100.0
620001	Удирдах ажилтан	07.00	07.00	00.00	100.0
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	12.00	12.00	00.00	100.0
620003	Үйлчлэх ажилтан	04.00	04.00	00.00	100.0

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Гүйцэтгэл
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	3,031,000.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	3,031,000.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,506,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	974,000.00
210401	Бичиг хэрэг	70,000.00
210402	Тээвэр, шатахуун	884,000.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	20,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	1,232,000.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	1,232,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	300,000.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	300,000.00
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	525,000.00
213403	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, төвлөрүүлэх шилжүүлэг	525,000.00
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	3,031,000.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	3,031,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	2,436,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	595,000.00
IV	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	00.00
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	00.00
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	00.00

3. Аудитын тайлан

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Ханх сумын Засаг даргын тамгын газар нь хууль журамд заасан чиг үүргийг орон нутагт хэрэгжүүлэх, ард иргэдийг мэдээллээр хангах үндсэн чиг үүрэгтэй ажиллаж байна.

3.2 Байгууллагын гадаад дотоод орчин

Байгууллагын үндсэн мэдээлэл, түүний гадаад орчин болон дотоод үйл ажиллагаа, нягтлан бодох бүртгэлийн үйл явцыг судалж, ойлгосноор эрсдэлтэй асуудлыг тодорхойлж баримтжуулав.

Тайлант онд дараах хуулиуд шинэчлэгдэн баталж, мөрдсөн байна. Үүнд:

1. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 2022 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс хэрэгжиж эхэлсэн.
2. Төрийн бүх шатны байгууллага, нийтийн алба, тэдгээрийн үйл ажиллагаанд санхүүгийн сахилга бат мөрдүүлж, ил тод байдлыг хангах, үр ашгийг нэмэгдүүлэх, үрэлгэн байдлыг хязгаарлах хяналт тавихад чиглэсэн "Төрийн хэмнэлтийн тухай" хууль хэрэгжиж эхэлсэн.
3. Төрийн үйлчилгээний албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчийн цалингийн доод хэмжээг Засгийн газрын 2022 оны 107 дугаар тогтоолоор тогтоосон ба 2022 оны 192 дугаар тогтоолоор эрүүл мэндийн салбараас бусад төрийн үйлчилгээний байгууллага болон төрийн байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааг хангахад туслах албан тушаалын цалингийн доод хэмжээг өөрчлөн тогтоосон байна.

Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолоор баталсан "Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам"-д заасны дагуу Ханх сумын засаг даргын тамгын газрын даргын 2022 оны А/15 тоот тушаалаар дотоод хяналтын нэгжийг байгуулсан байна.

Тайлант хугацаанд дотоод хяналт хариуцсан нэгж 2022 онд дотоод хяналт хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө гарган хяналт шалгалт хийж, биелэлтийг гарган ажилласан байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитораас шууд тусалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

Тус байгууллага нь аймгийн Засаг даргын 2019 оны А/375 дугаар захирамжаар баталсан Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна. Тус Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичигт тусгагдсан зарим журам заавар шинэчлэгдсэн тул, бодлогын баримт бичгийг шинэчлэн боловсруулах шаардлага тулгараад байна. Гэхдээ санхүү, төсөв нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаандаа УСНББОУС, Сангийн яамнаас гаргасан журам, зааврыг мөрдөж ажилласан байна.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккрузал, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг мөнгөн сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна гэж үзлээ.

Гэхдээ санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг бэлтгэхдээ Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн холбогдох заалтуудын дагуу иж бүрэн бэлтгэж ирүүлээгүй байна. Тухайлбал: Санхүүгийн тайлангийн толилуулгыг бэлтгээгүй, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлбар тодруулга хийгээгүй байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан "Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар"-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 357.0 сая төгрөгөөр буюу 32.9 хувиар өссөн байна.

/сая төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Дансны авлага	34.0	26.1	(7.9)
Бараа материал	82.3	80.0	(2.3)
Үндсэн хөрөнгө	986.6	1,340.5	353.9
Биет бус хөрөнгө	7.2	6.7	(0.5)
Нийт хөрөнгө	1,110.1	1,453.3	343.1
Дансны өглөг	-	0.7	0.7
Эздийн өмч	759.0	759.0	-
- төрийн	759.0	759.0	-
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл	369.8	369.8	-
Хуримтлагдсан үр дүн	(18.7)	323.7	342.4
Нийт өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	1,110.1	1,453.3	343.1

Нийгмийн даатгалын хэлтсээс 0.2 сая төгрөгийн авлагатай байгаа ба харилцагч байгууллагатай тооцоо нийлж баталгаажуулсан байна. 21.0 сая төгрөгийн хувь хүмүүсээс авах малжуулахын малын авлагын үлдэгдэл, 3.8 сая төгрөгийн авлага нь Өмнөх Засаг даргын тамгын газрын даргын ажлаас халагдаж, Засаг даргаас авах авлага, 0.09 сая төгрөгийн авлага нь хувь хүнд илүү лист олгосон авлага, Цагаан үүр сумын нарс шинэхэн төгөл ой ангиас 1.0 сая төгрөгийн авах авлага байна.

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 2.3 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 353.3 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Үүнд:

- Аймгийн Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 297.3 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгө нэмэгдсэн байна.
- Сумын 2022 оны Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хийгдсэн 183.8 сая төгрөгийн хөрөнгийг шилжүүлэн авсан байна.
- Төсвийн хөрөнгөөр тайлант онд 3.8 сая төгрөгийн техник хэрэгсэл худалдан авсан байна.
Дансны өглөг 0.07 сая төгрөг бичиг хэргийн материалын өглөг үүссэн байна.

Хуримтлагдсан үр дүн данс 356.2 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2022 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг 399.6 сая төгрөгөөр төлөвлөж санал хүргүүлсэн байна.

Төсвийн захирагчийн хүргүүлсэн төсвийн саналаас 1.7 сая төгрөгөөр бууруулж орон нутгийн төсвөөс 397.9 сая төгрөгөөр баталсан байна. Ханх сумын ИТХ-ын 2022 оны 7 дугаар сарын 06-ны 02 дугаар тогтоолоор тус байгууллагын төсвийг 5.8 сая төгрөгөөр нэмэх тодотгол хийж 403.7 сая төгрөг болгож тодотгон баталсан байна. Тус газрын 2022

оны төсвийг 2021 оны төлөвлөгөө гүйцэтгэлтэй харьцуулбал дараах байдалтай байна.
Үүнд:

Үзүүлэлт	2022 оны батлагдсан төсөв	2021 оны		Төлөвлөгөөтэй харьцуулсан дүн	Гүйцэтгэлтэй харьцуулсан дүн
		төлөвлөгөө	гүйцэтгэл		
Зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр	403.7	423.4	416.4	19.7	12.7

Хүснэгтээс харахад: 2022 оны төсвийг батлахдаа 2021 оны төлөвлөгөөнөөс 19.7 сая төгрөгөөр, гүйцэтгэлээс 12.7 сая төгрөгөөр хасаж баталсан байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 2 хөтөлбөрийн 7 зориулалт арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 403.7 сая төгрөгийн төсөв баталсан. Орон нутгийн төсвөөс 61.8 хувь буюу 249.8 сая төгрөг, санхүүгийн дэмжлэгээс 38.2 хувь буюу 153.9 сая төгрөг төгрөгийг санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 403.7 сая төгрөгийн эх үүсвэрийг хүлээн авч, 387.6 сая төгрөгийг урсгал үйл ажиллагааны зардалд зарцуулж, 16.2 сая төгрөгийг төсөвт буцаан төвлөрүүлсэн байна. энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.7¹ дахь заалттай нийцэж байна.

Хүснэгт 1. Хөтөлбөр, арга хэмжээний зардал

/сая төгрөгөөр/					
70106	Орон нутгийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага	390.1	382.0	8.2	97.9
80101	Үнсэн үйл ажиллагаа	269.7	261.5	8.2	97.0
80106	Баг хорооны үйл ажиллагаа	45.3	45.3	0.0	100.0
80112	Нийтлэг үйлчилгээ	34.3	34.3	-	100.0
80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж урамшуулал	0.5	0.5	-	100.0
80815	Сонгуулийн үр дүнгээр чөлөөлөгдсөн тэтгэмж	17.3	17.3	0.0	100.0
81102	Нийтлэг үйлчилгээ	15.0	15.0	-	100.0
82801	Улсын их баяр наадам	8.0	8.0	-	100.0
71413	Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээ	13.6	5.6	8.0	-
81701	Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээ	13.6	5.6	8.0	41.2
НИЙТ		403.7	387.6	16.2	96.0

¹ Энэ хуулийн 43 дугаар зүйлд зааснаас бусад тохиолдолд төсвийн жил дуусахад төсвийн захирагчийн төсөв зарцуулах эрх нь дуусгавар болох бөгөөд төсвийн захирагчийн төсвийн зарцуулагдаагүй үлдэгдлийг тухайн шатны төсвийн ерөнхий дансанд татан төвлөрүүлнэ.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 387.6 сая төгрөг буюу 96.0 хувьтай байна. Тайлант оны төсвийн үлдэгдэл 16.2 сая төгрөгийг буцаан төвлөрүүлсэн ба энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.7² дахь заалттай нийцэж байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр харуулсан мэдээллийг энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Тайлант онд дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан нэмэлт орлого 2.4 сая төгрөг, төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого 0.6 сая төгрөгийг нэмэлт дансанд орлогоор хүлээн зөвшөөрсөн байна.

Нэмэлт санхүүжилтийн дансанд дараах орлогууд орсон байна. Үүнд:

- Тендерийн орлого 0.6 сая төгрөг
- Статистикийн хэлтсээс хагас жилийн мал тооллогын зардал 2.1 сая төгрөг
- Аймгийн ИТХ-аас хамтарсан багийн зардалд 0.3 сая төгрөгийн орлого орсон байна.

Үүнээс хангамж бараа материалын зардалд 0.9 сая төгрөг, бусдаар гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээний төлбөр хураамжид 1.2 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 0.3 сая төгрөгийг зарцуулж 0.5 сая төгрөгийг нэмэлт санхүүжилтийн татан төвлөрүүлэлтийн дансанд төвлөрүүлсэн байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд шалгагдагч этгээд, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын талаар болон аудитын явцад илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал болон аудитын санал дүгнэлт, түүний үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Энэхүү тайланд Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хянаж үзэхэд хэрэгжилт хангалтгүй байгаа тул зөрчлийг таслан зогсоох, хариуцлага тооцуулах тухай 1 албан шаардлага, Төсвийн тухай хуулийн холбогдох заалтын дагуу санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг иж бүрэн бэлтгэж аудитын байгууллагад ирүүлж байх тухай 1 зөвлөмж, Үндсэн хөрөнгө, бараа материалын данс бүртгэлд бүртгэхтэй холбоотой 90.6 сая төгрөгийн залруулга хийсэн болно.

Аудитыг Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Л.Мөнх-Оргил гүйцэтгэж, хяналтыг Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитын менежер Б.Тэгшдэлгэр, дарга, тэргүүлэх аудитор А.Эрдэнэбаатар нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

² Энэ хуулийн 43 дугаар зүйлд зааснаас бусад тохиолдолд төсвийн жил дуусахад төсвийн захирагчийн төсөв зарцуулах эрх нь дуусгавар болох бөгөөд төсвийн захирагчийн төсвийн зарцуулагдаагүй үлдэгдлийг тухайн шатны төсвийн ерөнхий дансанд татан төвлөрүүлнэ.

Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2023 оны 01 дүгээр сарын 24-ны өдрийн 3/27 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл дунд гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 1.5 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2021 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 420.0 сая төгрөгөөс 1.5 хувиар буюу 6.3 сая төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 80 хувиар буюу 5.1 сая төгрөгөөр тогтоосон.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг аудитын явцад дахин хянаж үзээд шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор байгууллага Тэргүүн дэд, дэд, орлогч дарга, тээврийн хэрэгсэл, албан тасалгаа, дүрэмт хувцас, албан томилолт, нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж, бусад хангамж, цахим худалдан авалт, Төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдэд хориглосон зарим асуудал, Төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний нийт 29 асуудлаар хяналтыг хэрэгжүүлэхэд зөрчил илрээгүй болно.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайлангийн аудитын санал дүгнэлтээс тусад нь салгах ёстой гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.1, 3.1.2-т хамаарах төсөвт байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар нь тус хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.4-т заасан мэдээллийг хуульд заасан хугацаанд ил тод мэдээлэх зохицуулалттай.

Аудитаар тус хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан мэдээллийн давхардал, ач холбогдол, үр нөлөөг харгалзан дараах 3 төрлийн мэдээллийг Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудаст ил тод байршуулсан эсэхийг хамруулан шалгаж байна.

Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 онд байршуулсан мэдээллийг түүвэрлэн хянаж үзэхэд:

1. Тайланд онд цалингийн зардлаас бусад 5 саяас дээш үнийн дүн бүхий орлогын мэдээлэл 20 удаагийн 320.3 сая төгрөг, зарлагын 6 удаагийн 39.2 сая төгрөгийн, тендерт шалгарсан болон шалгараагүй оролцогчийн талаарх товч мэдээлэл шалгарсан болон шалгараагүй хуулийн үндэслэл, шалтгааныг мэдээлэх талбарт 8 удаагийн 72.7 сая төгрөг, 5 саяас дээш үнийн дүн бүхий худалдан авалтын мэдээллээс 4 удаагийн 58.6 сая төгрөгийн мэдээллийг мэдээлээгүй байна. Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт 0.0 хувьтай байна. Эдгээр нь Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.3, 6.4.4, 6.4.5, дахь заалттай нийцэхгүй байгаа ба "нийцсэн бөгөөд зохистой" гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна

4.4.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд:

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн бусад хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн байна гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайланд завсрын аудит хийгээгүй болно.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Ханх сумын засаг даргын Тамгын газрын 2021 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Цагаан-үүр сумын "Нарс шинэсэн төгөл" сум дундын ойн ангид тусламж болгон олгосон 2.0 сая төгрөгт төлбөрийн 1 акт бүрэн хэрэгжсэн, Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах 1 албан шаардлага хүргүүлсэн ба зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна. Харин өмнөх оны дансны авлагуудыг шүүхийн байгууллагад шилжүүлэн ажилласан байна. Мөн гүйцэтгэлийн аудитаар өгсөн зөвлөмж, акт албан шаардлагыг биелүүлэн ажилласан байна, Бусдаар гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээний зардлаас уралдаан тэмцээний зардалд 0.7 сая төгрөг зарцуулсан байна. Энэ нь Засгийн газрын 2021 он 43 дугаар тогтоолоор "Төсвийн хэмнэлтийн талаар авах зарим арга хэмжээ" - ний талаар өгсөн чиглэлийн 1.6-д заасантай нийцэхгүй байна, Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын улсын бүртгэлийн гэрчилгээ дэх дүрмийн сангийн хэмжээ 36,265 төгрөг, санхүүгийн тайлан дахь төрийн болон орон нутгийн эзэмшлийн өмчийн дүн 759,000,860.17 төгрөг байгаа ба 758,964,595.17 төгрөгөөр зөрүүтэй байгаа нь Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.3 дах заалттай нийцэхгүй байгаад өгсөн зөвлөмжүүдийг тус тус хэрэгжүүлэн ажилласан байна.

Өмнөх акт албан шаардлага зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах талаар хүргүүлсэн зөвлөмжийн биелэлт 80%-ийн хэрэгжилттэй байна.

Хүснэгт 4 Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

/сая төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Зөвлөмж	3	759.7	3	759.7	100.0
Акт	1	2.0	1	2.0	100.0
Албан шаардлага	1	998.3	0	0	0
Нийт дүн	5	1,760.0	4	761.7	80

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал:

Дараагийн аудитаар давтан шалгах онцгой асуудал байхгүй байна.

5. Аудитын илрүүлэлт

Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 98.4 сая төгрөгийн залруулгыг аудитын хугацаанд хийж, өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах албан шаардлага хүргүүлсэн ба албан шаардлагыг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй тул хариуцлага тооцуулах албан шаардлага хүргүүлэн, төсвийн тухай хуулийн холбогдох заалтын дагуу санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг иж бүрэн бэлтгэж ирүүлээгүй асуудалд зөвлөмж хүргүүлээ.

5.1 Залруулсан алдаа

Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар орлого, үндсэн хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгаагүй, зарцуулсан бараа материалыг үлдэгдэлтэй тайлагнасан нийт 98.4 сая төгрөгийн залруулгыг аудитын хугацаанд хийсэн болно.

5.2 Төлбөрийн акт

Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар төлбөрийн акт тогтоогоогүй болно.

5.3 Албан шаардлага

Ханх сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хянаж үзэхэд цалингий зардлаас бусад 5 саяас дээш үнийн дүн бүхий орлогын мэдээлэл 20 удаагийн 320.3 сая төгрөг, зарлагын 6 удаагийн 39.2 сая төгрөгийн, тендерт шалгарсан болон шалгараагүй оролцогчийн талаарх товч мэдээлэл шалгарсан болон шалгараагүй хуулийн үндэслэл, шалтгааныг мэдээлэх талбарт 8 удаагийн 72.7 сая төгрөг, 5 саяас дээш үнийн дүн бүхий худалдан авалтын мэдээллээс 4 удаагийн 58.6 сая төгрөгийн мэдээллийг мэдээлээгүй зөрчил илэрлээ. Эдгээр нь Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.3, 6.4.4, 6.4.5, дахь заалттай нийцэхгүй байгаа ба “нийцсэн бөгөөд зохистой” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах албан шаардлага хүргүүлсэн ба албан шаардлагыг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй тул хариуцлага тооцуулах албан шаардлага хүргүүлсэн болно.

5.4 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн иж бүрдлийн талаар:

Илрүүлэлт:

Санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг бэлтгэхдээ Төсвийн тухай хуулийн 54.4, 54.5-т заасан бүрэлдэхүүнийг хангаж ирүүлээгүй байна. Энэ эрх ба үүрэг гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна. Тухайлбал: Санхүүгийн тайлангийн толилуулгыг бэлтгээгүй, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлбар тодруулга хийгээгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж:

Төсвийн тухай хуулийн холбогдох заалтын дагуу санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг иж бүрэн бэлтгэж, аудитын байгууллагад ирүүлж байх.

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг төрийн аудитын байгууллагад 2023 оны 9 дүгээр сарын 10 -ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Залруулсан		Залруулаагүй		Тоо	Дүн
							Тоо	Дүн	Тоо	Дүн		
Данс бүртгэлд бүртгээгүй	4	98.4	4	98.4			4	98.4				
Дүн	4	98.4	4	98.4			4	98.4				

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан бүрэн ирүүлээгүй.	1	1					1	1				
Дүн	1	1					1	1				

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Мэдээлэл оруулаагүй.	1	490.8			1	490.8		
Дүн					1	490.8		
Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
								-
Нийт дүн	1	490.8			1	490.8		

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ:

ХОЁР ДАХЬ ШАТАНД ХЯНАСАН:
 ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР
 АНХАН ШАТАНД ХЯНАСАН:
 АУДИТЫН МЕНЕЖЕР
 АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР ОГНОО:

Б.ТЭГШДЭЛГЭР ОГНОО:

Б.ДАВААНЫМ ОГНОО:

ГҮЙЦЭТГЭСЭН:

АУДИТОР

Л.МӨНХ-ОРГИЛ

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР АЛБАН ШААРДЛАГА

2023 оны 02 сарын 24 өдөр

№ 26/А2260439/ХӨА 2023/82
НА-СТА-ТЦЗ

Мөрөн сум

Хариуцлага тооцуулах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд хийсэн Хөвсгөл аймгийн Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

1. Өмнөх жилийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгөгдсөн Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажиллаагүй
2. Тайланд онд цалингийн зардлаас бусад 5 саяас дээш үнийн дүн бүхий орлогын 20 удаагийн нийт 320,315,300 (гурван зуун хорин сая гурван зуун арван таван мянга гурван зуун) төгрөг, зарлагын 6 удаагийн нийт 39,215,568 (Гучин есөн сая хоёр зуун арван таван мянга таван зуун жаран найман) төгрөг, тендерт шалгарсан болон шалгараагүй оролцогчийн талаарх товч мэдээлэл, шалгарсан болон шалгараагүй хуулийн үндэслэл, шалтгааныг мэдээлэх талбарт 8 удаагийн нийт 72,400,000 (далан хоёр сая дөрвөн зуун мянган) төгрөг, 5 саяас дээш үнийн дүн бүхий худалдан авалтын 4 удаагийн нийт 58,006,100/ тавин найман сая зургаан мянга нэг зуун/ төгрөгийн, нийт 489,936,968 (дөрвөн зуун наян есөн мянга есөн зуун гучин зургаан мянга есөн зуун жаран найман) төгрөгийн мэдээллийг мэдээлээгүй байна.

Дээрх зөрчил нь Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.3, 6.4.4, 6.4.5 дахь заалттай нийцэхгүй байгаа ба “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т “Шалгаагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө.” Монгол улсын Ерөнхий аудиторын 2020 оны А/95 тоот тушаалаар баталсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох журам”-ын 4 дүгээр зүйлийн 4.2.1.11 “хууль тогтоомж, гэрээ, хэлцэл зөрчсөн алдаа, зөрчлийг таслан зогсоож, давтан гаргуулахгүй байх үр өгөөжтэй гэж үзсэн бусад нөхцөл байдал” гэж заасныг үндэслэн

ШААРДАХ нь:

1. Өмнөх жилийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгөгдсөн Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажиллах тухай албан шаардлагыг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй, зөрчлийг давтан гаргасан Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын нягтлан бодогч Э.Бямбасүрэнд хариуцлага тооцох;
2. Дээрх Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчлийг таслан зогсоож, цаашид хууль, журмын холбогдох заалтуудыг бүрэн хэрэгжүүлэн ажиллах;

3. Албан шаардлагын биелэлтийг 2023 оны 9 дүгээр сарын 10-ны дотор Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газарт¹ ирүүлэхийг Ханх сумын Засаг даргын тамгын газрын дарга Б.Баасансүрэн нягтлан бодогч Э.Бямбасүрэн нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГА ӨГСӨН:

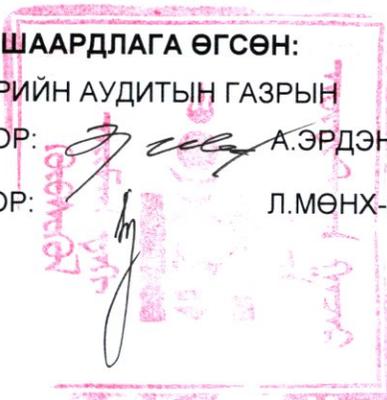
ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР:

А.ЭРДЭНЭБААТАР

АУДИТОР:

Л.МӨНХ-ОРГИЛ

¹ Хөвсгөл аймаг, Мөрөн сум, 8-р баг, Хөвсгөл аймгийн ЗДТГ-ын байрны 3 дугаар давхар, Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 302, тоот Утас: 70384043